

Stránský, Michal

Pro dobrou věc : hra o několika dějstvích a žádném intermezzu

Studia philosophica. 2011, vol. 58, iss. 1, pp. [201]-232

ISSN 1803-7445 (print); ISSN 2336-453X (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/115468>

Access Date: 06. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MICHAL STRÁNSKÝ

PRO DOBROU VĚC. HRA O NĚKOLIKA DĚJSTVÍCH A ŽÁDNÉM INTERMEZZU

Hra má upozornit na jednu trapnou skutečnost, která se s lidmi už zkrátka pojí. Zatímco každý člověk je skálopevně přesvědčený o tom, že dobro je žádoucí a stojí za to o něj bojovat, málokdo by bez rozpaků dokázal říct, co „dobro“ v první řadě vlastně znamená. Ale má smysl se ptát? Není snad tato cynická otázka po dobru jen další z dlouhé řady zlomyslných vykutáleností, kterými se filosofové snaží vzít lidem jejich jistoty a otrávit vzduch? Ovšem – může si ji člověk dovolit ignorovat, když je mu soustavně tvrzeno, že na tom, zda je dobrý nebo špatný, závisí nejen jeho život, ale i to, co bude po něm?

S Kamilem, protagonistou (nebo snad antagonistou?) hry, je podniknuta cesta skrz různá více či méně slavná údobí filosofie, od středověké Francie až po antické Řecko. A na té cestě leží hned několik odpovědí na otázku po dobru, jež podávají různé filosofické „te-órie“. Je pak na uvážení laskavého diváka, se kterým řešením – a zdali vůbec s nějakým! – se ztotožní. – Tato cesta nic neslibuje. Ale stejně jako brána do pekla je otevřená každému.

Premiéra 8. 12. 2010 v aule Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

Postavy: Kamil
 Ďábel
 Reál
 Naturál
 Černá Reláta
 Bílá Reláta
 Pragmál
 Filosofové (4)
 Inkvizitor

Stařena
 Eluáz
 Elizabeth
 Asklépios
 Sluhové (2)
 Kohout

Dějství I.

Na scénu přichází Kamil s jablkem v ruce, vzápětí se do něj zakusuje. Šťastně přežvykuje. Náhle upouští jablko, chytá se pod krkem, dáví se, nakonec se mrtev kácí k zemi. Na scénu přichází Ďábel, listuje v přehršli svých papírů, přistupuje k mrtvému Kamilovi.

ĎÁBEL: Pan Záluba?

Kamil zvedá hlavu, zmateně se rozhlíží, ale zůstává ležet.

ĎÁBEL: Pan Kamil Záluba? Nemýlím se?

KAMIL: *(šeptem)* Promiňte, to mluvíte na mě?

ĎÁBEL: Ano, samozřejmě. Teď už můžete vstát.

KAMIL: *(vstává)* Odpusťte mi hloupý dotaz, ale... nebyl jsem teď... jaksi... trochu mrtvý?

ĎÁBEL: *(povzbudivě)* Ale vy *jste* mrtvý! Totiž – upřímnou soustrast.

KAMIL: Jo. Já si to myslel.

ĎÁBEL: Tak se do toho snad rovnou pustíme. Bydliště?

KAMIL: Víte, tohle je pěkně pitomá smrt, toto! Takhle jsem umřít nechtěl.

ĎÁBEL: *(větší zájem projevuje o své papíry)* Nemáte ponětí, jak často tohle slychávám. Vy jste ateista nebo bez vyznání? A jak se jmenovala vaše matka za svobodna?

KAMIL: *(nerudně)* A vy jste vlastně kdo?

ĎÁBEL: Aha, tak. Já jsem samozřejmě ďábel.

KAMIL: *(překvapeně)* Ďábel? *(nedůvěřivě)* Ďábel. Nevypadáte jako ďábel.

ĎÁBEL: Vidíte, a přece. Vzpomenete si, kolik jste měl za svůj život dohromady psů?

Ticho. Ďábel vzhledne od papírů, chvíli na sebe navzájem civí.

KAMIL: A nemáte nějakou legitimaci? Že jste ten ďábel?

ĎÁBEL: Bože dobrý, zas jeden takový. Víte, tohle je tak – nedůstojné! *(vytahuje svoje rohy na gumičce, dává si je na hlavu, deklamuje)* BÍDNÝ LIDSKÝ ČERVE! ZDE PŘICHÁZÍ SE V SÍDLO VYHOŠTĚNCŮ, ZDE PŘICHÁZÍ SE DO VĚČNÉHO BOLU! atakdále atakdále, etcetera etcetera *(deklamuje)* NADĚJE ZANECH, KDO SEM UBÍRÁŠ SE! Tak. Spokojený?

KAMIL: *(vyděšen)* Bože, ty jsi vážně ďábel!

ĎÁBEL: Výjimečně nešikovná formulace. Ale ano, už jste to pochopil. Vaše zaměstnání?

KAMIL: A to jako – půjdu do pekla?

ĎÁBEL: Obávám se, že už to tak bude.

KAMIL: Vaření v kotli?

ĎÁBEL: Ano.

KAMIL: Tlačení ohromných balvanů do kopce?

ĎÁBEL: Samozřejmě.

KAMIL: *(s úzkostí)* Každé ráno vyklovaná játra?

ĎÁBEL: No jestli chcete...

KAMIL: Věčné utrpení? Vidlemi do zadnice? Charles Dickens?

ĎÁBEL: Tak to vám, myslím, mohu slíbit úplně všechno.

KAMIL: *(střízlivě)* No tak to jsem v...

ĎÁBEL: Nyní jste pronikl k samé podstatě věci, gratuluji. Zaměstnání?

KAMIL: *(ustupuje)* Ale proč? Proč do pekla? Co jsem udělal špatně?

ĎÁBEL: *(nemilosrdně)* Vedl jste špatný život, Kamile Zálubo, nemorální a prostý dobrých skutků. A nyní dokončeme formality, to zdržování pokouší mou trpělivost. *(výhruzně)* Zaměstnání?

FILOSOFOV 1: *(mimo scénu)* Nesouhlasí!

Na scénu jak stádo vbíhají Filosofové.

FILOSOFOV 2: Tohle je všechno úplně špatně!

- FILOSOF 3: A navíc to není správně!
- FILOSOF 4: Ale především – to vůbec nesouhlasí!
- KAMIL: Tohle jsou démoni pekelní?
- ĎÁBEL: *(s odporem)* Huř. To jsou filosofové. Celé to tady zamořili; každý den sem chodí další a další! Museli jsme tu kvůli nim otevřít extra kruh.

Filosofové s replikami krouží po scéně, neustále se pohybují.

- FILOSOF 2: Konstatuji, že celý pekelný systém obsahuje množství alarmujících chyb!
- FILOSOF 4: Všechny výchozí předpoklady jsou špatně formulovány a nedávají dobrý smysl!
- FILOSOF 1: Pravidla jsou vágně stanovena, jsou temná a připouštějí různé interpretace!
- ĎÁBEL: Už zase! To je pořád dokola!
- FILOSOF 3: *(jedním dechem)* Zde ubohý Kamil, známý též jako Záluba, je hodnocen podle kritérií, která nikdy nebyla přesvědčivě definována!
- FILOSOF 4: *(jedním dechem)* A přitom výchozí premisou má být svobodná vůle! Zde Záluba, známý jako Kamil, však nikdy nebyl informován, mezi čím má a může volit!
- FILOSOF 1: *(jedním dechem)* Ani s jakým cílem! Jeho skutky jsou pak ad libitum souzeny stranou, která má zništný zájem na neprospěchu Záluby Kamila!

FILOSOFOVÉ: A to není fér!

- ĎÁBEL: Deset. Deset jednoduchých pravidel, většinou jedno jediné slovo. Ona byla napsána, aby je pochopil i imbecil! Jaké vágně formulováno?
- FILOSOF 1: Trváme na tom, že Kamil řečený Záluba nemůže být prohlášen za špatného, dokud se neudělá pořádek v tom, co to dobré a špatné vlastně znamená!
- FILOSOF 3: Nechť je stanoven hodnotový žebříček, a podle něj ať je případ reevaluován!
- FILOSOF 4: Pak se uvidí, zda měl vážně něco za lubem!

- ĎÁBEL: Ne. Nic takového. To by nešlo.
- KAMIL: Ale oni mají pravdu! Vždyť já jsem nic neudělal! Ani dobrého, ani špatného! Zatraceně, sotva jsem vběhnul na jeviště, udusil jsem se jabkem!
- ĎÁBEL: A co po mně vlastně chcete?
- FILOSOF 4: Jasná a zřetelná pravidla!
- FILOSOF 1: Příležitost je aplikovat!
- FILOSOF 2: Spravedlnost!
- FILOSOF 3: To, co po vás chceme, pane Satan, – je možnost poznat správnou etickou teorii dřív než post mortem!

ĎÁBEL: A jaká by to měla být, ta správná etická teorie?

Filosofové si vítězně plácnou.

FILOSOF 2: Na to existuje víc, než jeden názor.

ĎÁBEL: Já blbec! Zase sem jim na to skočil!

FILOSOF 1: Necht' započne invocace!

Filosofové se seřadí a rytmicky se pohybují. Filosof č. 3 představuje postupně všechny duchy etických teorií, kteří přitom přibíhají na jeviště.

FILOSOF 3: Podle první teorie je dobro do světa vetkáno! (*přichází Reál s loutkou, postaví se vedle Kamila*) Vyplývá z povahy kosmu a vede k němu jen jedna cesta, vydlážděná od počátku stvoření. Je to cesta Reála, ducha realismu. Podle teorie jiné, dobrým být jest dobře se mít a všechno dobré je zde v našem světě na dosah. (*přichází Naturál s vlným pohledem na divačky, lehne si před Kamila*) Známe to jako příjemné. Známe to jako žádoucí. Známe to jako vzrušující volání našich počitků! Takový je Naturál, duch naturalismu! Další teorie říká, že dobro straší lidem v hlavě! (*přichází Pragmál s aktovkou, postaví se vedle Kamila*) Co na tom, co se dělá, hlavně když z toho nakonec každý bude něco mít! Dobro, to je nástroj užitku, jímž účel světi prostředky. Hle Pragmála, ducha utilitarismu! A konečně, (*přicházejí sestry Reláty, postaví se vedle Kamila*) podle poslední není něco prostě dobré a prostě špatné, protože i dobré je někdy špatné a špatné je zase jindy dobré. Dobro, to je dneska tady a onde zítra, nikdo ho nechytí. Přivítejme sestry Reláty, duchy relativismu. Duchové

byli povoláni, invokace je u konce! (*dramaticky*) Kterému z nich Kamil svěří svoji duši? Podle kterého chce být posuzován?

KAMIL: (*nadšeně*) Páni! Můžete to udělat ještě jednou?

ĎÁBEL: Tak dost! Už jste s tou šaškárnou skončili?

FILOSOF 1: Šaškárna jest dokonána!

KAMIL: A co bude teď?

ĎÁBEL: Vráším vás na chvíli zpátky. To bude vaše příležitost dokázat, že sem nepatříte. Nedovedete si představit, jaký nepořádek mi to udělá v papírech... (*podívá se na filosofy*) Ale kdybych odmítl, tak mi tady udělají peklo.

KAMIL: A kolik času budu mít? Sedm let?

ĎÁBEL: Hodinu.

KAMIL: Rok?

ĎÁBEL: Hodinu.

KAMIL: Den?

ĎÁBEL: (*netrpělivě*) Hodinu, pane Zálubo. Je to ta hodina.

KAMIL: To je málo, s tím nesouhlasím!

FILOSOF 4: S tím souhlasíme!

FILOSOF 3: Zcela adekvátní nabídka!

FILOSOF 1: Velmi přiměřené!

KAMIL: Ale kolik dobrých skutků můžu stihnout za jednu hodinu?

ĎÁBEL: Nebojte se, příležitostí se vám dostane víc než dost. Duchové půjdou s vámi jako poradci; nechci slyšet už žádné další výmluvy, že jste nebyl informován.

KAMIL: Ale...

ĎÁBEL: Uvidíme se brzy, pane Zálubo. (*k filosofům*) A vy se vraťte zpátky do nejhlubších hlubin, kam patříte.

Ďábel zažene filosofy z jeviště, sám odchází. Kamil se otočí k duchům, ti jej gestem „zmrazí“.

Dějství II.

Po přípravě scény duchové „rozmrzí“ Kamila, ten se zmateně rozhlíží.

KAMIL: *(hystericky)* Tak. Co včil?

REÁL: *(u vytržení)* Přináším slovo od Velkého Šizuňka! Velký Šizuňk vstupuje do roku Borůvkových koláčů! Po šest dní a po šest nocí...

PRAGMÁL: Zajed! *(ke Kamilovi)* Pane! Včil hlavně potřebujeme dobrý skutek.

RELÁTY: Dobrý skutek!

NATURÁL: *(smyslně)* Dobrý skutek!

KAMIL: Dobrý skutek, hmm... Ale kde nějaký sehnat.

Pragmál ukáže na přicházející Stařenu s těžkou krosnou na zádech a holí v ruce.

PRAGMÁL: *(Istivě)* Támhle.

KAMIL: A vida, stařena v nesnážích. *(volá na ni)* Hej, babičko! Ta krosna je na tebe moc těžká, pomůžu ti s ní!

STAŘENA: *(zaskřehotá)* Rrf?

PRAGMÁL: *(zadrží Kamila)* Ne tak rychle. Ze slepého altruismu žádné dobro neplyne. Zepete se, co za to.

NATURÁL: *(kleká si před Stařenu, políbí ji na ruku)* Má chère! Dovolte mi sejmout břímě z vašich spanilých zad.

STAŘENA: *(podezřívavě zaskřehotá)* Rrf?

B. RELÁTA: Tradice evropských kavalírů nám velí pomoci z úcty ke stáří.

STAŘENA: *(nelibě)* Rrf?

Č. RELÁTA: *(odvádí stařenu od Bílé Reláty)* Ovšem tradice tamilských pár-sů nás z téhož důvodu učí neurážet své předky soucitem.

PRAGMÁL: *(odvádí stařenu od Relát)* Takhle bychom se nikam nedostali!

REÁL: Velký Šizuňk – si žádá skákat po jedné! Sláva Velkému Šizuňkovi!

NATURÁL: *(procítěně)* Hle, březí jarní vítr! Jaká tajemství nám vane?

PRAGMÁL: *(strhává stařenu zpět)* Nech už toho!

REÁL: Sláva Šizuňkovi!

B. RELÁTA: *(táhne stařenu doleva)* V kmenech grónských inuitů se to dělá takhle!

Č. RELÁTA: *(táhne stařenu opačným směrem)* Za dynastie Čching se to dělávalo takto!

Reláty se přetahují o Stařenu, Naturál ji chce políbit, Pragmál jej odhání.

B. RELÁTA: Altajští Kazachové!

Č. RELÁTA: Arabští saraceni!

B. RELÁTA: Rudí Khmerové!

Č. RELÁTA: Lórienští elfové!

B. RELÁTA: Pust'!

Č. RELÁTA: Ty pust'!

Reál způsobí pád všech duchů, vystrašená Stařena se dobelhá na kraj pódia a zhroutí se z něj dolů.

KAMIL: Je mrtvá?

PRAGMÁL: Vypadá to tak.

NATURÁL: Škoda. Byla tak krásná.

KAMIL: Možná –

B. RELÁTA: *(nadšeně)* Teď se hýbla!

Č. RELÁTA: *(skepticky)* Nehýbla.

KAMIL: *(zklamaně)* Nehýbla.

Po další chvílce sebou Stařena trhne a zaskučí.

VŠICHNI: *(objevně)* Ách!

PRAGMÁL: No. To šlo celkem dobře.

KAMIL: Dobře?! Jsem tu s vámi sotva pár minut a už jste ze mě málem udělali vraha! *(starostlivě)* Snad to ďábel neviděl. Vy mi máte pomáhat!

RELÁTY: Ale my pomáháme.

KAMIL: Nepomáháte! Jste jak smečka hyen! Oded' chci slyšet jen jednoho z vás, ostatní ať mi jdou z očí!

DUCHOVÉ: Já! Já! Mně si vem!

Na scénu se vřítí Inkvizitor.

INKVIZITOR: Co je to tu za kravál?!

KAMIL: *(sykne)* Zmizte! *(chytne Reála)* Ty! Ty tu zůstaneš!

Zbylí duchové se gestem „zneviditelní“ a odcházejí.

INKVIZITOR: To ty tu tak vyřváváš? Vedle probíhá svatý soud, víme?

KAMIL: *(k Reálovi)* Svatý soud! Do toho se vložíme. *(k Inkvizitorovi)* A koho tu vlastně soudíš?

INKVIZITOR: Toho pomateného astronoma z Toskánska. Však víš, toho – kacíře. Dlouho nám unikal, ale teď už je v milostivých rukou inkvizice.

KAMIL: Kacíře... inkvizice... Prosím vás, jaký je dnes letopočet?

INKVIZITOR: Léta páně 1633. Co se tak hloupě ptáš?

KAMIL: *(k Reálovi)* To musí být ďáblová příležitost. Z nějakého důvodu nás poslal do sedmnáctého století.

REÁL: *(uznale)* Dobré století.

INKVIZITOR: *(hledá někoho v publiku)* Kde jenom vězí? Přisahám, že ji přetřnu!

KAMIL: Na někoho čekáte?

INKVIZITOR: Poslal jsem bábu pro dřevo. Dávno tu měla být!

KAMIL: Pro dřevo? Budete dělat oheň?

INKVIZITOR: *(pohlédne do zákulisí)* To až jak to dopadne. Viděl jsi ji snad?

KAMIL: Já? Ale kdepak.

Stařena zaskučí zpod jeviště.

INKVIZITOR: Co to bylo?

KAMIL: To... jsem byl já! Aargh! Aargh!

INKVIZITOR: *(podezřívavě)* Podivné zvuky vydáváš... Nevíš, jaké je století, mluvíš tu sám se sebou... Nejsi ty náhodou – posedlý?!

KAMIL: *(nejistě)* Eh... Ne.

INKVIZITOR: Jen aby. *(odchází)*

KAMIL: *(k Reálovi)* Tak teď nevím. Máme toho chudáka zachránit před inkvizicí? To je přece dobrý skutek, ne?

REÁL: *(obřadně)* Dobrý skutek jest skutek v milosti Velkého Šizuňka.

KAMIL: Co furt máš s tím Šizuňkem?

REÁL: *(k maňáskovi)* Šizuňk je garant všeho dobra ve světě! To až podle něho jsou věci dobré a špatné.

KAMIL: A být upálen inkvizicí je podle něho co?

REÁL: My, velcí šizuňkiáni, věříme v nedotknutelnost lidského života. Žádný živý tvor nesmí být nucený k tomu, aby se upálil –

Inkvizitor se vrací, mne si ruce..

KAMIL: To jsem chtěl slyšet. *(k Inkvizitorovi)* Promiňte?

INKVIZITOR: No?

REÁL: – pokud ovšem nenesí červené ponožky před setměním.

INKVIZITOR: Co chceš?

KAMIL: Totiž... *(obchodním tónem)* Nevíte, jaké má ten kacíř ponožky?

INKVIZITOR: *(nevraživě)* Ponožky?!

KAMIL: *(k Reálovi)* Tak ti pěkně děkuju! *(k Inkvizitorovi)* Zapomeňte na ponožky. Podívejte se, pane – éé – inkvizitore, ten váš astronom, on to tak třeba nemyslel. Znáte to. Lidi navykládají věci.

INKVIZITOR: Zastáváš se kacíře?!

KAMIL: Ne! ... ano. Totiž já nevím. Co on vlastně říká?

INKVIZITOR: Odvažuje se tvrdit, že Země, náš svět daný Bohem, není – že prý není! – středobodem vesmíru! Že se prý točí kolem slunce!

KAMIL: Chápu. To bude něco jako s tím, jestli je zeměkoule kulatá, ne?

INKVIZITOR: *(s rozpaky)* No, připouštím, tam jsme se netrefili. Ona asi zeměkoule kulatá bude. Ale geocentrismus – to je sichr. Kdyby Bůh chtěl, aby se Země hýbala, dal by jí křídla.

KAMIL: No ano, ale upalovat někoho, protože si myslí nějakou hlou-

post... Není to trochu přehnané? Nemůžete mu dát, já nevím, domácí vězení?

INKVIZITOR: Tak to v žádném případě. Na hranici půjde. Jestli neodvolá. A jestli bude dřevo.

KAMIL: *(k Reálovi)* Tak mi trochu pomoz!

REÁL: Podle Velkého Šizuňka každý může věřit v co chce – pokud je to Velký Šizuňk.

KAMIL: *(ironicky)* Super.

Stařena zaskučí.

KAMIL: Hele, a jak si můžete být jistí, že Země vážně nelítá?

INKVIZITOR: Říká to náš Pán.

KAMIL: A co kdyby někdo říkal něco jiného?

INKVIZITOR: Tak ho upálíme.

KAMIL: A jak víte, že jste v právu ho upálit?

INKVIZITOR: Říká to náš Pán.

KAMIL: Přesně tak! A teď – *(k Reálovi)* co říká Šizuňk?

REÁL: Že nikdo není v právu upálit druhého, dokud o to není slušně požádán.

KAMIL: Vida! Takže co kdyby...

REÁL: A že svět má tvar dokonalého osmiúhelníku!

KAMIL: Jasně. Takže, podívejte...

REÁL: A kolem osmiúhelníku se točí bezpočet dalších osmiúhelníků!

KAMIL: Drž hubu. Chtěl jsem říct...

REÁL: *(nadšeně)* A každý osmý den osmého měsíce v osmém roce je Den pistáciové zmrzliny!

KAMIL: *(varovně)* Drž hubu!

REÁL: *(extáze, skáče po jedné)* Velký Šizuňk má rád pistáciovou zmrzlinu! Sláva Velkému Šizuňkovi! Sláva Velkému Šizuňkovi!

Kamil bere Reálovi maňaska a odhazuje jej z jeviště. Reál okamžitě umlká a dívá se za Šizuňkem.

KAMIL: Zkrátka, co byste dělal, kdyby někdo uctíval, řekněme, nějakou pitomou loutkou a byl přesvědčený, že ten chudák tam vedle u soudu mluví pravdu, stejně jako vy jste přesvědčen, že lže? Aha?

INKVIZITOR: V tom případě... bych ho upálil.

KAMIL: Sakra. Hele... tak ho neupalujte. Co na tom, jestli má Země křídla, nebo je nemá? Ostatně, nějaký Bůh sem, nějaký Bůh tam...

INKVIZITOR: Dost už toho rouhání! (*chytá Kamila za ruku*) Jsi blázen a kacír! Tebe upálím hned po něm!

KAMIL: (*vystrašeně*) Ale ne, to jste špatně pochopil! Podívejte, já jsem udělal takovou dohodu s ďáblem a on mi půjčil ty duchy –

INKVIZITOR: (*vrhá Kamila na podlahu*) Mlč! Budeš pykat za svou blasfémii! Takový jako ty si ani nezaslouží soud! Takový si zaslouží zemřít na místě!

KAMIL: Ne!

HLAS: (*mimo scénu*) A přece se točí!

INKVIZITOR: (*zarazí se*) Co to bylo? (*pohlédne do zákulisí*) Ha! On utíká! On utíká, pane Bože, chyťte ho!

Inkvizitor utíká z jeviště.

KAMIL: Tady jsme skončili. Rychle pryč!

Kamil se rozběhne pryč, ale Reál jej „zmrazí“.

Dějství III.

Na scénu přichází Naturál. Udělá poslední úpravy a rozmrzí Kamila.

KAMIL: To bylo o fous. (*rozhlíží se*) Myslím, že jsme teď někde jinde. Tohle přece není Řím.

NATURÁL: Ó né. Tohle je Francie. Tu bych poznal kdekoliv. Země vína, zpěvu, – žen.

KAMIL: Francie. No fajn. Tak jdeme na to.

NATURÁL: (*vyzývavě*) A na co přesně, mon ami?

KAMIL: Máš mi říkat, co je dobré. Tak do toho. Osviť mě.

NATURÁL: Ale copak to není jasné, můj drahý příteli? (*obletuje Kamila*) Příroda sama nám říká, co po nás chce. Volá na nás a my ji nemůžeme neslyšet. Někteří to nazývají hříchem, ale skutečný hřích by bylo nepodvolit se. A na ty, kdo se podvolí, čeká odměna – v rozkoši. To, můj milovaný příteli, je skutečné dobro.

KAMIL: S tebou asi taky není všechno úplně v pořádku, co? No, aspoň nemáš maňáska.

NATURÁL: (*suverénně*) Věř mi! Dokážu ti, že co je ve světě správné, musí být především – správně cítit.

KAMIL: Jen do toho! Dokazuj!

Naturál se lišácky usměje, ulízne si vlasy.

KAMIL: Na někom, kdo nejsem já, buď tak laskav.

NATURÁL: (*s hranou prostomyslností*) Nikdo jiný tu není.

KAMIL: Neboj, on se někdo brzy ukáže.

ELUÁZ: (*mimo scénu*) Pierre, ach můj Pierre!

Na scénu vběhne Eluáz s dopisem v ruce.

ELUÁZ: (*vzlyká*) Pierre! Jak jsi to mohl udělat!

NATURÁL: Ta je... nádherná.

KAMIL: Slečna má, zdá se, nějaký problém. Tak to by od nás bylo pěkné, kdybychom jí pomohli, co říkáš?

Naturál se chystá kleknout si před ní, Kamil jej ale zadrží.

KAMIL: Já sám. Bylo by celkem kontraproduktivní, kdyby utekla. S křikem.

KAMIL: Promiňte... Éé... Ahoj! Totiž... Víte... Nemohl jsem si nevšimnout, že tu pláčete a... stalo se něco?

Eluáz propukne v mohutný pláč.

KAMIL: (*snaží se*) Slečno, neplačte! Já vám musím pomoci, jinak půjdu do pekla!

NATURÁL: (*s posměchem*) To je Romeo.

KAMIL: (*surově*) No tak, slečno, neřvi!

NATURÁL: Jestli dovolíš, zlatko.

NATURÁL: *(pokleká před Eluáz)* Má drahá, i mužné srdce mé puká a duše se rmoutí vidouc vaše krásné oči prolévat tak hořké slzy.

Eluáz se utiší, nechá se Naturálem chytnout za ruku a vstává.

NATURÁL: Již není však třeba setrvati v zármutku, neb vězte, že vás do svých citlivých rukou jímá kavalír, jenž si umanut rozehnat všech vašich chmur. Poctíte-li jej svou přízní, snad by vás mohl obnažit – totiž oblažit! – lehkou konverzací a vytříbenými způsoby. Dovolte mi vám představit...

KAMIL: *(vpadá podáním ruky)* Kamila! Jsem Kamil.

ELUÁZ: *(nejistě ruku přijímá)* Já jsem Eluáz.

Naturál za jejími zády naléhavě gestikuluje Kamilovi, aby jí ruku políbil.

NATURÁL: *(rozplývá se)* Eluáz! Božské jméno! Jak rosa nad ránem! Jak blankyt na nebi! Jak jemný zpěv hrdliččin zval ku lásce hlas, kde borový zaváněl Máj!

KAMIL: Nevšímejte si ho, je to pošuk. Tak – proč vlastně pláčete?

ELUÁZ: *(natahuje)* To – Pierre! Můj Pierre! Čtěte.

Eluáz podává Kamilovi dopis.

KAMIL: *(čte)* Drahá holubičko... – No tak to nevypadá tak zle!

ELUÁZ: Čtěte dál!

KAMIL: *(čte)* – mezi námi je konec. – Aha! – Miluji tě a tak dále, ale tvůj strýček slíbil, že jestli nás ještě někdy uvidí spolu, tak mi... – no, to se nehodí.

ELUÁZ: Hulvát!

KAMIL: *(čte)* Vymyslel jsem to takto – já zůstanu v našem domě se služebnictvem a ty půjdeš jako řeholnice do kláštera v Aržen... Aržua... Arž... to se nedá přečíst! S láskou Pierre!

NATURÁL: *(bere dopis a zahazuje jej)* Pierre je minulost, spanilá Eluáz! Kdo by se trápil pro takového vydřiducha.

KAMIL: *(k Naturálovi)* Na slovíčko. *(k Eluáz)* Omluvte nás, slečno. *(bere si Naturála stranou)* Jen pro moji informaci, o co my se tu vlastně pokoušíme? Snažíme se jí vrátit jejího milého, správně? To je dobrá věc?

NATURÁL: Ale no tak! My se tu z milosti boží snažíme jejího milého nahradit.

KAMIL: *(nejistě)* A to je správně? Takhle ji využít!

NATURÁL: Božínku! Vzpomeň si, co jsem ti před chvílí říkal o přírodě, o volání. Podívej, jak je pěknoučká!

KAMIL: Já nevím. Na můj vkus trochu urvaná.

NATURÁL: *(zeširoka)* Srdce si žádá, co si srdce žádá.

KAMIL: Jenže žádá si srdce zrovna ji?

NATURÁL: A žádá si srdce skončit v pekle?

KAMIL: To si srdce neřádá. To si vůbec neřádá.

NATURÁL: Tak do toho.

Naturál strčí Kamila na Eluáz, Kamil na ni málem upadne.

KAMIL: *(nesměle)* Totiž... Dobrý den!

ELUÁZ: *(zmateně)* Bonjour.

KAMIL: *(spěšně)* Bonjour! Bonjour... éé... uh... mademoiselle.

NATURÁL: *(zuřivě šeptá)* Dál! Řekni jí, že je všechno v pořádku!

KAMIL: Všechno je v pořádku!

NATURÁL: Rozved' to!

KAMIL: Všechno je v pořádku... Víte?

ELUÁZ: *(s nadějí)* Skutečně?

KAMIL: No ano, fakt. *(pohlédne zoufale na Naturála)*

NATURÁL: *(zuřivě šeptá)* Chytni ji za ruku!

Kamil ji křečovitě chytne za ruku a poplácává po ní.

KAMIL: *(s křečovitým úsměvem, k Naturálovi)* Připadám si jako debil.

NATURÁL: Jde ti to skvěle! Teď zkus trochu pohanit jejího milého.

KAMIL: Víte, ten váš Pierre... To je pěkná svině.

Eluáz se okamžitě pouští Kamila a znovu se dává do breku.

NATURÁL: Ale s citem! Rychle, řekni jí něco pěkného.

KAMIL: Jste krásná, Eluáz, miluji vás!

NATURÁL: Ale ne, ty truhlíku, to je všechno úplně špatně. To musíš dělat jinak, lehce, něžně, vášnivě, jako... jako...

KAMIL: *(s ironií)* Rosa nad ránem?

NATURÁL: Přesně! Ukaž, já ti s tím pomůžu.

Vstupuje do Kamila, pohybuje jím, vede jej a mluví jakoby jeho ústy.

KAMIL: Počkej! Co to děláš?! Vypadni ze mě!

KAMIL-NAT.: Nebojte se pane, věřte mi! Eluáz? Ó, Eluáz! Zapomeňte na Pierra. Není vás hoden. Ať si dál láme hlavu s tím, zda co růží zvou, i zváno jinak vonělo by stejně!

KAMIL: *(snaží se vymanit z Naturálova vlivu, zatím marně)* Pane Bože!

NATURÁL: *(strhne Eluáz)* Eluáz? Ó, Eluáz! Tak krásná jsi jako dětský sen pod jižním nebem, avšak zůstává otázkou, co je krása, jsou to jen nádherná ňadra, štíhlá postava... *(Eluáz zapiští, Kamil se vymaní Naturálovi a Eluáz od něj odtrhne)*

KAMIL: No vážně, co je s tebou špatně?!

NATURÁL: Štronzo! *(Kamil s Eluáz zkamení)* To je ono! Sem to mělo dojít! *(Naturál poposune Kamilovy ruce na ta správná místa)* Teď už ti ke spáse chybí jediná věc! Ooooooooo! Polibek.

KAMIL: Když ona mi dá facku.

NATURÁL: Pravděpodobně.

KAMIL: Nešlo by to jinak?

NATURÁL: Jak jinak posoudit dobro? Co je průkaznější, než ten mrazivý pocit na zátylku? Nikdy neignoruj očividné!

KAMIL: V tom bude nějaký omyl.

NATURÁL: Žádný omyl v tom není. Dělej!

KAMIL: Tak na tři. Jedna, dvě...

Na scénu přicházejí Fulbertovi sluhové.

SLUHA 1: Pustíš ji, zvrhlíku?!

SLUHA 2: To je on, co za ní pořád dolézá!

SLUHA 1: Tak ty jí nedáš pokoj? Nežekl ti snad pan Fulbert, co se stane, když tě u ní ještě někdy někdo nachytá?

KAMIL: Pánové, to je omyl!

Kamil si uvědomí, že Eluáz drží v náručí, hned ji upustí.

KAMIL: To nejsem já, ten z dopisu, já jsem tady ve vši počestnosti!

Naturál se uchechtne.

SLUHA 1: My tě varovali. My ti říkali, co se stane, když si nedáš pokoj. *(sluhové vytahují velké nůžky)*

SLUHA 2: Říkali jsme ti to.

Sluhové obcházejí kolem Kamila a cvakají nůžkami.

KAMIL: *(ukáže mimo scénu)* Hele, svatý Augustin!

Sluhové se ohlédnou.

SLUHA 2: Kde?

Kamil se schová za Naturála, který se gestem zneviditelní. Když jej sluhové nenajdou, odcházejí.

SLUHA 1: Nech ho běžet. Však on si ho pan Fulbert najde později.

Naturál Kamila zmrazí a odchází.

NATURÁL: Au revoir, mademoiselle. Bylo mi potěšením.

Naturál odejde ze scény. Opět se ovšem vrátí a unese Eluáz pryč.

Dějství IV.

Na scéně je Elizabeth. Posadí se, připraví se k práci. Pak vstane a vojenským krokem zamyšleně pochoduje sem a tam. Občas si v náhlém osvětlení sedne za stůl a něco si poznamená. Na scénu přicházejí Reláty a udělají gesto neviditelnosti. Pak rozmrazí Kamila.

KAMIL: *(chvíli pozoruje pološilenou Elizabeth)* Co má tohle znamenat?

B. RELÁTA: Jsi svědkem významné události.

Č. RELÁTA: Právě se zde přepisuje historie.

KAMIL: Vážně? Ví vůbec, že jsme tady?

B. RELÁTA: Naši přítomnost tuší, i když si jí není jista. O tobě dozajista ví.

Č. RELÁTA: Jen jsi jí naprosto ukradený.

KAMIL: *(opatrně)* Paní? Haló?

ELIZABETH: *(vyštěkne)* Co je? Co chceš?

KAMIL: *(k Relátám)* Vidí mě, sláva. *(podává Elizabeth ruku)* Jmenuji se Kamil.

ELIZABETH: *(nevšimavě)* To se máš!

KAMIL: S tou nic nebude. Jdeme dál!

RELÁTY: *(naléhavě)* Počkej!

KAMIL: Nečekám, hodinky tikají! Tahle žádné dobrodiní nepotřebuje.

Č. RELÁTA: Ale o to přece nejde.

KAMIL: Tak o co jde?

B. RELÁTA: O to, abys pochopil lekci o dobru.

Č. RELÁTA: Frau Elizabeth ti v tom může být náramně nápomocná.

KAMIL: Elizabeth, jo? Co je vlastně zač?

B. RELÁTA: Sestra svého bratra.

Elizabeth se náhle prudce postaví. Pak stejně prudce usedá a dál píše, jako by se nic nestalo.

KAMIL: *(posměšně)* I pro pána. A jakou lekci mám chápat?

B. RELÁTA: Žádné dobro není.

Č. RELÁTA: Všechno je dobré.

KAMIL: Cože?!

B. RELÁTA: Všechno je dobré.

Č. RELÁTA: Žádné dobro není.

Chvilka zaraženého ticha.

KAMIL: *(nevěřicně)* Víte – tohle asi rovnou skočíme. *(rozhlíží se)* Kde je ten poslední šašek?

ELIZABETH: *(nadšeně)* Nadčlověk!

KAMIL: Pardon, to bylo na mě?

ELIZABETH: Židi...

KAMIL: No, dovolte!

Č. RELÁTA: Co je dobré pro tebe, Kamile, nemusí být dobré pro druhého.

B. RELÁTA: Co je dobré pro druhého, nemusí být dobré pro tebe, Kamile.

Č. RELÁTA: Snažíš se pomáhat druhým, ale vlastně jim škodíš.

B. RELÁTA: Snažíš se druhým škodit, ale vlastně jim pomáháš.

Č. RELÁTA: Za co jsi zde dnes slaven, by tě před sto lety ubili.

B. RELÁTA: Za co by tě tady ubili, bys na druhém konci světa byl slaven.

Č. RELÁTA: Dobré?

B. RELÁTA: Špatné?

ELIZABETH: (*zamyšleně*) Nadčlověk?

KAMIL: A jak teda zjistím, co mám dělat?

Č. RELÁTA: Nejistíš, Kamile.

B. RELÁTA: A proto nejlépe uděláš...

Č. RELÁTA: Když nebudeš dělat nic.

KAMIL: Ale já musím něco udělat. Ďábel mě pošle do pekla, když neudělám nic! Nic jsem dělal předtím a málem mě tam poslal; říkám vám, ten chlap je magor!

ELIZABETH: Antikrist!

B. RELÁTA: Jestli si to opravdu myslíš, tak pomoz Frau Elizabeth.

KAMIL: A co ona vlastně dělá?

Č. RELÁTA: Přemýšlí, jak nejlépe naložit s odkazem svého velkého bratra.

B. RELÁTA: To, co po něm zbylo, by mohlo posloužit mnohému dobru.

Č. RELÁTA: Nebo taky velkému zlu, samozřejmě.

KAMIL: No... tak já to zkusím.

Reláty ustupují, Kamil opatrně přistupuje k píšící Elizabeth.

KAMIL: Gutten Tag, Herr Fräulein. Totiž Frau. Wie geht es... toto... Ihnen?

Elizabeth bez zjevného důvodu, mechanicky a s rozmyslem, hodí po Kamilovi tužku.

KAMIL: Že bych vám s něčím pomohl?

ELIZABETH: Podal bys mi tužku?

KAMIL: Samozřejmě. (*podává Elizabeth tužku, ona pokračuje v psaní*)

KAMIL: (*nakukuje Elizabeth přes rameno*) Bylo mi řečeno, že tu pracujete na něčem důležitém.

ELIZABETH: To bys nepochopil. To by nikdo nepochopil. (*skládá hlavu do dlaní*) Ach, mein Bruder! Já tě nechápu!

KAMIL: (*nahlíží do papírů*) To nějak dáme dohromady, počkejte, co to tu máme. (*čte*) Lháři, holoto, plebejci, hlupáci, pitomci, křesťané... Milý člověk, ten váš bratr.

ELIZABETH: (*zasněně*) Jak on hned do každého viděl...

KAMIL: (*zřetelně*) Psi, hovada, traviči života z povolání, nemohu vámi ani dost pohrdat. Inu, není to špatné, ale možná by to chtělo méně, rozumíte, méně – nadávek.

ELIZABETH: (*štěkne*) Proč?

KAMIL: (*váhavě*) Tak – nadávat lidem je špatné.

B. RELÁTA: (*znuděně*) To záleží.

Č. RELÁTA: (*blahosklonně*) Někdy jsou nadávky jediná motivace, která člověka pohne k lepším výkonům.

ELIZABETH: (*pro sebe*) No, mohla bych z toho snad vypustit pár idiotů. Ať lidé neříkají, že byl bratr hulvát...

KAMIL: (*nejistě*) Počkejte, Elizabeth. Zkusme se raději soustředit na obsah. Třeba všechna ta vůle k moci. To není správné pít si se takhle po moci.

ELIZABETH: (*štěkne*) Proč?

KAMIL: Chtít všechno ovládat, to nedělá žádnou dobrotu. Toho jsou plné komiksy.

Č. RELÁTA: To záleží.

B. RELÁTA: Moc může být použita i k dobrým účelům.

- Č. RELÁTA: A jak by mohlo být zlé toužit páchat dobro?
- KAMIL: Na tom něco bude. A co třeba tohle? Bůh je mrtev. To je takové pesimistické, nezdá se vám?
- Č. RELÁTA: To záleží.
- KAMIL: A na čem zase?
- B. RELÁTA: Na tom který bůh.
- KAMIL: *(k Relátám)* Zatraceně porad! A co všechno to nadávání křesťanům? Tady píše: bledí podzemní upíři. To od něho vůbec není pěkné!
- B. RELÁTA: To záleží.
- Č. RELÁTA: Kolik křížových výprav vyhlásili... Kolik lidí upálili...
- KAMIL: A co Židi? Co může být špatného na Židech?
- Č. RELÁTA: To záleží.
- B. RELÁTA: *(naoko pohoršeně)* Ukřížovali nám přece našeho spasitele.
- KAMIL: *(vztekle)* Křesťanského spasitele! A křesťané jsou žháři a křižáci!
- RELÁTY: *(nadšeně)* To záleží!
- KAMIL: Do pekla s tím! *(praští s papíry o zem)*
- Na scénu kráčí Ďábel se svými lejstry, upře na Kamila přísný pohled.*
- KAMIL: *(omluvně)* Do hajzlu! Chtěl jsem říct do hajzlu, fakt!
- Ďábel se s povýšeným výrazem otočí na podpatku a zajde zpět do zákulisí.*
- KAMIL: Víte vy co? Já se vás na názor neptal. Děkuju, ale už to tady zvládnú sám.
- Č. RELÁTA: *(mentorsky)* Kamile...
- KAMIL: Šuš!
- B. RELÁTA: *(soucítěně)* Kamile...
- KAMIL: *(prst na rty)* A!
- KAMIL: Víte, Elizabeth, třeba bychom v tom nic škrtat neměli. Třeba bychom mohli jen zdůraznit, co je na tom dobré.

ELIZABETH: A to?

KAMIL: Mně se třeba líbí, jaký tady váš pan bratr klade důraz na to, aby se lidé snažili být co nejlepší. Víte, pracovat na svých chybách, zdokonalovat se, překonávat... To by stálo za to trochu podtrhnout, ne?

ELIZABETH: *(zamyšleně)* Hmm-m...

KAMIL: *(k Relátám)* Ne?

Reláty stále s prstem na ústech zdůrazňují, že jim bylo nakázáno mlčet, a tak mlčí.

KAMIL: *(samolibě)* Přesně.

ELIZABETH: No... Snad bych to mohla trochu rozpracovat...

KAMIL: Třeba tu část s tím potenciálem, co mají různí lidé.

ELIZABETH: To je dobrý nápad. Tak si říkám, nadčlověk, co se na tom může pokazit.

Elizabeth si balí své papíry a rázně zmizí ze scény.

KAMIL: *(vítězoslavně)* Cha!

Kamil velmi spokojený sám jde k Relátám, které jej vzápětí zmrazí.

B. RELÁTA: To je blbec.

Č. RELÁTA: To záleží.

B. RELÁTA: Na čem?

Č. RELÁTA: V jednom indiánském kmeni missourijských Siouxů... Ne, máš pravdu. Je to blbec.

Reláty vytáhnou obraz s hrůzami války, rozmrazí Kamila a odcházejí ze scény. Kamil se zdrceně dívá na obraz. Pak si zoufale sedne na židli.

Dějství V.

Na scénu vchází rozčilený Asklépios. Chvilí se rozhlíží, pak si podkasá tógu a klekne si k věžeňskému okénku v rohu jeviště.

ASKLÉPIOS: Jsi tam?

Naslouchá, zda-li přijde odpověď.

ASKLÉPIOS: Já vím, že tam seš! Slyším tě cinkat řetězy! Vylez odtamtud a vrať mi kohouta! Slyšíš mě, bastarde? Vrať mi toho kohouta!

Na scénu vchází Pragmál.

KAMIL: *(omluvně)* Ale já nevěděl, že zemře tolik lidí! Taková to byla neškodná myšlenka!

PRAGMÁL: *(světácky)* Netrapte se tím, pane. Už je to za námi. Respektive daleko před námi, protože jestli se nemýlím, tohle je antické Řecko!

KAMIL: *(poraženecky)* Nemá to smysl. Hodina je skoro u konce a já toho o dobru vím ještě míň než předtím. Sotva stihnu přesvědčit ďábla, že do pekla nepatřím.

PRAGMÁL: Hlavu vzhůru! Nyní konečně máte kompetentního průvodce, váš očištec je otázkou chviliek.

ASKLÉPIOS: *(maniakálně)* Kohouta!

KAMIL: Ale já už zkoušel všechno! Zkoušel jsem sloužit vyššímu dobru, zkoušel jsem sloužit světskému dobru, zkoušel jsem nesloužit žádnému dobru, zkoušel jsem...

PRAGMÁL: Ještě jste nezkoušel sloužit sám sobě, můj pane.

KAMIL: Co tím myslíš?

PRAGMÁL: Copak to nevidíte? Každý se pídí za nějakým dobrem, jako by to byl kolek na laciné whisky. Do háje s tím, co je to dobro! Vy víte, co je pro vás dobré. Kdyby se každý staral jen o to, co je pro něj dobré, tak jsou nakonec šťastni všichni!

KAMIL: No, já nevím.

PRAGMÁL: Ale já vím! Pane, co je to dobro? To, co je dobré! A co je pro vás dobré?

KAMIL: Nejit do pekla?

PRAGMÁL: Správně! Takže co uděláme?

KAMIL: Dobrou věc?

PRAGMÁL: Zase správně! Jak to uděláme?

KAMIL: Najdeme nějakého vyšinutého šilence s problémem a pomůžeme mu?

ASKLÉPIOS: Vrať mi ho! Vrať mi ko-hou-ta!

PRAGMÁL: *(s výrazem lasičky)* A já myslím, že jsem našel někoho, kdo splňuje kvalifikaci...

- KAMIL: *(otráveně)* No tak jo. Rutina. Dobrý den, pane, já jsem Kamil a chci pro vás udělat něco dobrého, protože jinak d'ábel, a tak dále a tak podobně. Už jsme tady všichni pochopili, že potřebujete kohouta, tak klidně můžete přestat řvát. Kohouta nemám, ale můžu vám dát tak jednoho až dva duchy.
- ASKLÉPIOS: Co tu meleš, jaké duchy?
- KAMIL: Duchy. Beztak jsou k ničemu a jenom kokrhají. Jak ten kohout.
- ASKLÉPIOS: Jsi blázen, jdi mi z očí.
- PRAGMÁL: Pane, to jste neprodal správně. Můžu to zkusit?
- KAMIL: Jak libo.
- PRAGMÁL: *(americký úsměv)* Buďte zdrav, dobrý muži! Dovolte mi, abych se vám představil! *(neúprosně mu sevře pravici)* Jsem Pragmál, prvoligový duch etického utilitarismu a spřízněných teorií, toho času ve službách zde zesnulého Kamila Záluby.
- KAMIL: *(unaveně zamává)* To jsem já. Tuhý jak poleno. Taky jste to hned nepoznal, co?
- ASKLÉPIOS: *(zmateně)* A co...
- PRAGMÁL: *(třese pravici)* Jsem rád, že jste se zeptal! Přišli jsme za vámi s limitovanou nabídkou dobrých skutků! Dnes je váš šťastný den! Sejmeme z vás všechna vaše hoře, každé vaše trápení. Dobré skutky Kamila Záluby, to je firma s tradicí! Ke každému druhému dobrému skutku dárek zdarma!
- ASKLÉPIOS: Cože?
- KAMIL: *(netrpělivě)* Kdo jste a co vás trápí!
- ASKLÉPIOS: Já? *(zbavuje se sevření)* Já jsem Asklépios, občan athénský, a ten darebák tam dole mi dluží kohouta!
- PRAGMÁL: Inu, to vypadá na obyčejné vymahačství. Znáám tady v okolí pár lidí –
- ASKLÉPIOS: Není to jen tak. Je tam zavřený jak v pevnosti. Nadělal dluhy a teď se směje všem věřitelům pod vousy, protože ví, že ho do rána opraví!
- PRAGMÁL: A kdo – on – má vlastně být?
- ASKLÉPIOS: On? Držgroš je to! Kecal! Šejdír! Taškář! Šizuňk!

- KAMIL: Kde! Přisahám, jestli sem vleze, tak mu toho maňáska nacpu...!
- PRAGMÁL: *(ke Kamilovi)* Pane, prosím! *(k Asklépiovi)* Tedy chápu správně, jedná se asi o nějakého filosofa.
- ASKLÉPIOS: *(odplivne si)* Je to normální žvanil. Pořád jen chodil a mluvil, mluvil a chodil, až z něho měl každý hlavu jak vodní meloun. Tak ho zavřeli, ale to mu nezabránilo žvanit. On žvaní ve dne, on žvaní v noci, od soumraku do úsvitu, a pokud má s tou lidskou duší pravdu, bohové vědí, bude žvanit i po smrti! *(křičí směrem k mříži)* A dluží mi kohouta!
- PRAGMÁL: *(slavnostně)* Asklépie, občane athénský, my vám toho kohouta obstaráme.
- KAMIL: To sotva, mám ani ne deset minut. Kde chceš sehnat kohouta?
Ze zákulisí vychází Kohout, nikým nepovšimnut se prochází pod jevištěm.
- PRAGMÁL: Pane, na tom nezáleží. Tak mu aspoň řekneme, že se budeme snažit tu slípku sehnat!
- KAMIL: *(odevzdaně)* Kohouta.
- PRAGMÁL: Vstávat! Tohle musíte udělat sám!
- KAMIL: *(neochotně)* Asklépie, athénský občane, já vám tady svatosvatě slibuji, že dokud budu živ, neustanu, než dostanete svého kohouta zpátky. A máš to.
- ASKLÉPIOS: To jsi hodný...
- KAMIL: Jsem? Tak vida.
- ASKLÉPIOS: *(podezřívavě)* Ale co za to budeš chtít?
- KAMIL: To snad ani nestojí za řeč.
Kohout zachází zpátky do zákulisí.
- PRAGMÁL: Ale stoj! Všechno něco stojí. Pane, jeden dobrý skutek vám svatozář nevyhraje. Uděláme to pro něho, ale jen když toho pro něho pak budeme moct udělat víc!
- KAMIL: Jak víc? Čeho víc?
- PRAGMÁL: No, víc dobrých skutků, přece! Zeptejte se ho, co nám ještě nabídne.

KAMIL: Fajn. Občane Asklépie, to je málo. Obávám se, že za jednoho kohouta toho po nás budete muset chtít mnohem víc.

ASKLÉPIOS: Tomu nerozumím...

KAMIL: No jestli bych vám nemohl třeba ještě vyprat tuniku nebo zamést v atriu –

PRAGMÁL: – sešvihat otroka, zajít na agoru pro fiky –

KAMIL: – očesat víno, vytrhat plevel –

PRAGMÁL: – založit požár.

KAMIL: *(souhlasně)* Založit požár, naškrábat něco na zed'... Co? Ne?

ASKLÉPIOS: *(záštipně)* Já už chci jen jedno. Dívat se, jak ten mizera pije z číše bolehlavu. *(nahlíží do vězení)* Vidíte ho? Je tam! Něco si brblá ke svým imaginárním posluchačům. Ten žije v úplně jiném světě, chudák. Vrať mi kohouta!

PRAGMÁL: Na tohle už skutečně nemáme čas. Bude to chtít těžší kalibr.

KAMIL: Co tím myslíš?

PRAGMÁL: Pane, co je ta nejlepší věc, kterou jeden člověk může udělat pro druhého?

KAMIL: Půjčit mu peníze?

PRAGMÁL: Zachránit život!

Oba vrhnou kritický pohled na Asklépia, který zatím hrozí skrz mříž pěstí.

KAMIL: Nevypadá zrovna v akutním ohrožení života.

PRAGMÁL: Co není, může být. Dejte mi chvílku.

Pragmál se rozhlíží po jevišti. Ze zákulisí vyjde Kohout a podá mu sekeru.

PRAGMÁL: To je ono! *(bere si od Kohouta sekeru)*

KAMIL: To snad nemyslíš vážně...

PRAGMÁL: *(krkavčí pohled po Asklépiovi)* Bez obav, pane. Je to přece pro dobrou věc!

PRAGMÁL: Uděláme to takhle, pane. Až řeknu „krleš“, skočím mu po krku a vy mě v poslední chvíli zastavíte. Jo?

KAMIL: *(pochybovačně)* Fakt si nemyslím, že je to dobrý nápad...

Asklépios nyní stojí čelem k publiku, Pragmál se za ním připravuje se sekerou.

PRAGMÁL: Připraven?

S válečným pokřikem Pragmál vyběhne a zarazí Asklépiovi sekyru do zad. Asklépios se skácí k zemi, kde se svíjí a křičí bolestí.

PRAGMÁL: *(zděšeně)* Pane!

KAMIL: *(zděšeně)* Ty jsi neřekl „krleš“!

ASKLÉPIOS: Aú! To je bolest!

PRAGMÁL: Ale... já... tak snad...

ASKLÉPIOS: *(úpi)* Proč?

PRAGMÁL: No tak znova, pane! Na tři!

KAMIL: Přestaň už s tím, pro rány boží! Mám vážné pochybnosti, jestli je zrovna tohle správná věc!

ASKLÉPIOS: Smilujte se a zavolejte mi felčara!

KAMIL: *(k Asklépiovi)* Moc se vám omlouvám. Snažili jsme se vám jenom trochu pomoci.

ASKLÉPIOS: Už mi prosím nepomáhejte!

Ze zákulisí se ozve gong.

KAMIL: Co to bylo?

ASKLÉPIOS: *(z posledních sil)* Je to tady.

Obřadně vchází Kohout, na podnose přináší čiši bolehlavu.

ASKLÉPIOS: Poprava! *(do okýnka)* Slyšíš mě? Už ti to nesou! Tohle je tvůj konec! Tohle je tvůj konec! Ugh. *(umírá)*

KAMIL: Ne. Tohle bylo něco víc. *(vyděšeně)* Má hodina! Už je u konce! Rychle, co mám dělat?

PRAGMÁL: *(do publika)* Tamhle! Krleš! *(mávaje sekerou nad hlavou se vrhá na obecnstvo)*

KAMIL: *(zoufale usedá)* Je pozdě. *(rozčilen vstává)* Ale k čertu s tím! Slyšíš mě, d'áble? K čertu s tebou! Já jsem dělal, co jsem mohl! Žil jsem nejlépe, jak se dalo. Nikdy jsem nikomu neublížil, aspoň dokud jsi mě nedonutil páchat dobré skutky! Já ti něco povím, já se snažil, víš, snažil jsem se! Tohle nebylo fěr; jak

se vůbec můžeš opovážovat soudit můj život na základě jedné hodiny! (*vrazí do Kohouta, který stále obřadně drží bolehlav*) Co? Aha, děkuji. (*napije se*) Já ti říkám –

Kamil se náhle zarazí, slova mu uvízla v hrdle.

PRAGMÁL: Pane, tak to nebylo moc chytré.

Kamil se chytá pod krkem, dávi se a nakonec se kácí mrtev k zemi.

Pragmál si strčí ruce do kapes a s nevinným pohvizdováním míří směrem zjeviště. Kohout také odejde.

Dějství VI.

Přicházejí všichni duchové, přichystají scénu a postaví se do půlkruhu za Kamila. Na scénu vstupuje Ďábel se svými formuláři.

ĎÁBEL: Pan Záluba. Už můžete vstát.

KAMIL: Ne, díky. Mně je tady dobře.

ĎÁBEL: Byla to zábavná kratochvíle. Skutečně velmi vkusné. Ale jestli dovolíte, opravdu už musíme vyplnit ty formuláře.

KAMIL: Tak počkat. Teď přece musí proběhnout soud, ne? A v něm se ukáže, co všechno jsem za tu poslední hodinu dokázal a jaký osud si eó ipsó zasloužím.

ĎÁBEL: Vskutku, pane Zálubo? A co že jste to vlastně za poslední hodinu dokázal?

KAMIL: Nó... Tak především... A taky jsem... Ale hlavně...

ĎÁBEL: Ano, asi tak. Vaše trvalé bydliště? Zaživa, myslím.

KAMIL: (*vyskočí na nohy*) Ne tak zhurta. Slyšel jsi, co jsem ti říkal? Zaživa, myslím? Nemůžeš mě jen tak zatratit!

Ďábel na něj upře pohled, jenž se nejlépe vrhá přes horní obroučky brýlí, pod nímž Kamil poněkud znejistí.

KAMIL: Já se snažil. Snažil jsem se. Totiž, já...

Ďábel jej provrtává pohledem.

KAMIL: Nikdy jsem nikomu...

Ďábel začne lehce a téměř soucítěně kroutit hlavou.

KAMIL: *(nervózně gestikuluje)* Ono... víš... nemůžeš... *(svěsí ramena)*
Ach jo.

ĎÁBEL: Zaměstnání?

KAMIL: *(zoufale)* Ale no tak, už jsem svoji lekci dostal! Všechno jsem to pochopil, jsem teď úplně jiný člověk! No fakt, pusť mě do nebe, dám ti pade.

ĎÁBEL: *(s krajním opovržením)* Přestaňte fňukat.

KAMIL: Já to myslím vážně! Všechno mi to vysvětlili! Dobro, zlo, všechno chápu, aleluja! *(k duchům)* Že jo? Tak řekněte něco! Co? Naturále?

ĎÁBEL: Nemají co říct, pane Zálubo. Nikdy neměli. Jsou to jen stíny toho, co si lidé myslí, že vědí o dobru. Manifestace všech vašich samolibých výmluv a ukřivděných ospravedlnění. Jak jste si vůbec mohl myslet, že vás spasí? Zmizte, malí duchové, apagate! *(rozháni duchy)* Vraťte se zpátky do knih a lidských snů. Už tu nemáte co pohledávat, kšá.

Duchové se postupně loučí s Kamilem a odcházejí.

PRAGMÁL: Ale užili jsme si to, co, pane?

Pragmál odchází, přicházejí Reláty.

B. RELÁTA: Rády jsme tě poznaly, Kamile.

Č. RELÁTA: Zas tak rády ne.

Naturál vtiskne Kamilovi vášnivý polibek, přičemž jej zakloní nazad. Pak jej pouští, Kamil upadne, Naturál odchází.

ĎÁBEL: Teď už se nemáte za co schovat.

KAMIL: Takže to všechno bylo marné.

ĎÁBEL: Všechno beze zbytku. Povězte, pane Zálubo, budete nyní hodný chlapec a vyplníte mi ten dotazník?

KAMIL: *(rezignovaně)* Budu. Tak ať to máme za sebou.

Na scénu vtrhávají filosofové.

FILOSOF 1: To nesouhlasí!

FILOSOF 2: Všechno špatně!

FILOSOF 3: Zde je opomijeno množství relevantních faktorů!

- FILOSOF 4: Pane Satan, takhle by to prostě nešlo.
- ĎÁBEL: U všech červů! Už jsou tady zase!
- FILOSOF 2: Bedlivě jsme pozorovali jednání zde Záluby Kamila a dospěli jsme k názoru, že zcela vyčerpal potenciál všech etických te-
-órií, které mu byly předloženy.
- FILOSOF 4: Po jejich náležitém přehodnocení rozumně dospěl k závěru, že žádná z nich není bez výhrad neproblematická.
- FILOSOF 1: Kteréžto problémy identifikoval a uzpůsobil jim své jednání –
- FILOSOF 3: – když dané te-órie odmítnul jako nevyhovující. Veškeré do-
-mnělé mravní excesy za poslední hodinu tudíž nebyly ve vzta-
-hu k řečenému Kamilovi jeho zlym záměrem –
- FILOSOF 1: – ale nešťastnou externalitou, za niž nenese zodpovědnost.
- ĎÁBEL: Dost už těch planých tlachů! Kdo si myslíte, že jste, abyste mi
-mluvili do řemesla!
- FILOSOFOVÉ: Filosofové!
- ĎÁBEL: Co vám dává právo? Promiňte, kohože to tady vlastně Hospo-
-din srazil z nebes, aby trýznil duše zatracených? Vás? Nemys-
-lím si!
- FILOSOF 1: Právo? Naše právo je komentovat dění ve světě a všech jeho
-metafyzických rovinách!
- FILOSOF 3: Především v jeho metafyzických rovinách!
- FILOSOF 1: A to právo nezávisí na tom, co jsme, kdo jsme, a už vůbec ne,
-kde jsme!
- FILOSOF 4: My říkáme, že zde takzvaný Kamil Záluba nenašel správnou
-cestu, protože neměl dostatek alternativ!
- FILOSOF 2: A když to říkáme my, tak máme možná pravdu! A v tom možná
-je víc síly, než v celém pekle dohromady!
- ĎÁBEL: Ani na to nemyslete! Tahle fraška je u konce!
- FILOSOF 3: Nic není u konce! Žádáme další hodinu!
- FILOSOF 2: Žádáme moc, moc a moc dalších duchů etických te-órií!
- FILOSOF 4: Emotivismu, kognitivismu, preskriptivismu, intuicionismu...
- FILOSOF 1: Nechť započne invocace!

ĎÁBEL: *(nepřičetně)* Dost! Nechte toho! Tohle já nebudu trpět! Já jsem světloňoš, jitřní kníže výhni pekelných, svrchovaný vládce temnoty, a já potřebuju mít oštemplované formuláře! Formuláře! *(řve na Kamila)* Jméno, bydliště, zaměstnání?!

KAMIL: *(jedním dechem, v pozoru)* Kamil Záluba, Střelice u Brna, daňový podvodník a penězokaz!

FILOSOF 3: Zanechte zbytečných otázek – dodatečné informace náš názorový střet nevyřeší!

FILOSOF 2: To může pouze filozofie!

ĎÁBEL: Ale – on říkal daňový podvodník.

FILOSOF 1: Nehraje roli.

ĎÁBEL: Penězokaz!

FILOSOF 4: No, bóže.

ĎÁBEL: Parazit na daních společnosti. Na rozdíl od vás nelegální.

FILOSOF 3: *(dotčeně)* A tím chcete říct co?

FILOSOF 4: Ať si je třeba vrahem, na tom nezáleží!

FILOSOF 1: Ne, dokud nebude stanovené kritérium!

FILOSOF 2: Jo!

Ďábel práskne všemi svými složkami a propiskami na zem, v zoufalém gestu se chytne za hlavu, upne pohled k nebi a vydere ze sebe neartikulovaný skřek. Filozofové si plácají na znamení vítězství.

KAMIL: *(škodolibě)* Vzdej to, na ně nemáš! Na ně seš krátkej! *(s ironickým soucitem)* Mohl sis to všechno ušetřit, kdybys mě pustil! Tak co? *(provokativně)* Vyvoláme si ještě pár duchů? Nebo mě konečně necháš jít do nebe?

ĎÁBEL: Ale vy nemůžete do nebe, Zálubo, vždyť by mi vás tam nevzali! Oni mi sem pošlou revizi!

KAMIL: Nemáš na vybranou. Nemůžu přece zůstat napořád v očištění...

Ďábla náhle něco napadne. Vstane, pln své původní důstojnosti.

ĎÁBEL: Napořád v očištění, říkáte? Filozofové! Jste volní! Peklo je pro vás příliš malé místo – Vaší doménou teď bude očištěc!

KAMIL: Počkej...

ĎÁBEL: Pusťte filozofy z kotců! Ať si tu udělají vlastní peklo. A nezapomeňte si vyvolat dost duchů!

FILOSOF 1: Výborný nápad!

KAMIL: (*panicky*) Hele, tak teď vážně...

ĎÁBEL: Uvidíme, zdali tu ještě někdy někdo bude chtít zdržovat!

Filozofové se pomalu a s nevyhnutelností ledovce kradou za Kamila.

FILOSOF 4: Nebojte se, skvěle si to tady zařídíme!

KAMIL: Hele...

FILOSOF 2: Uděláme tu z toho místo rozjímání!

KAMIL: Ale já...

FILOSOF 3: A můžeme tu diskutovat o dobru (*maniakálně*) až do konce Stvoření!

Filozofové chytí Kamila a křičícího kopajícího jej odvedou z jeviště. Ďábel ze za nimi spokojeně ohlíží.

ĎÁBEL: Dostal jsem tě, Zálubo! Však ty se ještě rád připlazíš k bráně pekelné! Ale to ti už bude uzavřena!

KAMIL: (*mimo scénu*) Co? Ne! Né! Pro lásku boží, né!

Ďábel poté sebere ze země své formuláře a propisku a spokojeně si udělá poslední poznámku. Zaklapne notes.

ĎÁBEL: (*spokojeně*) Tak. Dobrá věc se podařila.

FOR A GOOD THING. A PLAY OF SEVERAL ACTS AND NO INTERMEZZO

Kamil, a not particularly reflective hero of this play, is just after his death faced with the question of what the good and the good life are. He gets the opportunity to do a good thing in one hour and thus avoid the Devil's power. Kamil makes an effort using several personified ethical theories, but fails to find a clear and ultimate answer.